

FINANSIJSKO PRAVO IZMEĐU JAVNOG I PRIVATNOG PRAVA

UDK: 347.73

Pregledni rad

doi:10.59864/rpjs060105IA

Rezime

Finansijsko pravo predstavlja posebnu granu pravnog sistema koja reguliše finansijsku delatnost države, javnih institucija i drugih subjekata u oblasti javnih prihoda, rashoda i finansijske kontrole. Savremeni razvoj tržišne ekonomije, globalizacija finansijskih tokova i jačanje privatnog sektora doveli su do sve intenzivnijeg preplitanja javnopravnih i privatnopravnih elemenata u finansijskom pravu. Cilj rada jeste analiza pravne prirode finansijskog prava i njegovog položaja između javnog i privatnog prava. Posebna pažnja posvećena je poreskom pravu, budžetskom sistemu, bankarskom poslovanju, finansijskim tržištima i odnosu države prema privatnim finansijskim subjektima. U radu se koriste normativni, istorijski i komparativni metod radi sagledavanja savremenih tendencija razvoja finansijskog prava u uslovima digitalne ekonomije i međunarodnih finansijskih integracija.

Ključne reči: finansijsko pravo, javno pravo, privatno pravo, porezi, bankarsko pravo, budžet, finansijska

---

⁶⁹ Visoka škola strukovnih studija biznisa Biznis, R. Srbija, e-mail: ivana.arsic@vsb.edu.rs, ORCID [0000-0001-6825-0258](https://orcid.org/0000-0001-6825-0258)

regulacija.

Uvod

Finansijsko pravo nastalo je kao rezultat potrebe države da pravno reguliše prikupljanje i raspodelu javnih finansijskih sredstava. Tradicionalno se finansijsko pravo svrstava u oblast javnog prava zbog dominantne uloge države i imperativnog karaktera finansijskih normi (Musgrave & Musgrave, 2017).

Međutim, savremeni razvoj tržišne ekonomije i privatnog finansijskog sektora doveo je do intenzivnog povezivanja finansijskog prava sa privatnopravnim odnosima (Popović, Ilić Popov, 2016). Bankarski sistem, tržište kapitala, osiguranje i međunarodne finansijske transakcije predstavljaju oblasti u kojima se javni i privatni interesi međusobno prepliću (OECD, 2024c).

Savremeno finansijsko pravo više nije moguće posmatrati isključivo kao javnopravnu disciplinu. U brojnim segmentima ono uključuje privatnopravne institute, ugovorne odnose i tržišne mehanizme. Upravo zbog toga finansijsko pravo zauzima specifičan položaj između javnog i privatnog prava.

1. Pojam i predmet finansijskog prava

Finansijsko pravo predstavlja skup pravnih normi kojima se regulišu finansijska aktivnost države i drugih javnopravnih subjekata, kao i odnosi nastali u vezi sa

javnim finansijama (Rosen & Gayer, 2023). Predmet finansijskog prava obuhvata:

- poresko pravo;
- budžetsko pravo;
- carinsko pravo;
- monetarno pravo;
- bankarsko pravo;
- pravo javnog duga;
- finansijsku kontrolu i reviziju.

Osnovni cilj finansijskog prava jeste obezbeđivanje finansijske stabilnosti države i zakonitog upravljanja javnim sredstvima.

2. Finansijsko pravo kao grana javnog prava

Tradicionalna teorija finansijsko pravo svrstava u oblast javnog prava zbog nekoliko osnovnih karakteristika (Gojkov, Tesic, 2026).

U finansijskim odnosima država nastupa kao nosilac javne vlasti i koristi autoritativna ovlašćenja. Poreski obveznici ne mogu slobodno pregovarati o poreskim obavezama, već su dužni da ih izvršavaju u skladu sa zakonom (OECD, 2024a). Imperativni karakter finansijskog prava posebno dolazi do izražaja u:

- oporezivanju;
- budžetskoj disciplini;
- finansijskoj kontroli;
- javnim prihodima.

Jedno od osnovnih načela finansijskog prava jeste načelo zakonitosti prema kojem se javni prihodi i rashodi mogu uvoditi isključivo zakonom (Zakon o budžetskom sistemu, 2023). Ovo načelo predstavlja izraz javnopravne prirode finansijskih odnosa (European Commission, 2024).

Ustav Republike Srbije propisuje da se porezi i druge dažbine mogu uvoditi samo zakonom, čime se obezbeđuje pravna sigurnost poreskih obveznika (Ustav Republike Srbije, 2006).

Finansijsko pravo prvenstveno štiti javni interes, odnosno stabilnost javnih finansija i funkcionisanje države. Država putem finansijskog sistema obezbeđuje sredstva za:

- obrazovanje;
- zdravstvo;
- infrastrukturu;
- socijalnu zaštitu;
- bezbednost.

Zbog toga finansijsko pravo ima izraženu socijalnu i ekonomsku funkciju (Musgrave & Musgrave, 2017; Rosen & Gayer, 2023).

3. Privatnopravni elementi finansijskog prava

Iako dominantno pripada javnom pravu, finansijsko pravo sadrži brojne privatnopravne elemente.

Bankarsko pravo predstavlja oblast u kojoj dolazi do intenzivnog preplitanja javnog i privatnog prava (Zakon o

bankama, 2018). Banke posluju kao privatni privredni subjekti, ali su pod snažnim nadzorom države i centralne banke (Avgouleas, 2022).

Bankarski ugovori, krediti, depoziti i platni promet zasnivaju se na privatnopravnim odnosima između banke i klijenta. Međutim, država putem regulatornih organa kontroliše:

- solventnost banaka;
- sprečavanje pranja novca;
- zaštitu korisnika finansijskih usluga;
- stabilnost finansijskog sistema.

Tržište kapitala funkcioniše na osnovu privatnopravnih transakcija između investitora, ali država ima važnu regulatornu ulogu kroz:

- kontrolu hartija od vrednosti;
- nadzor berze;
- zaštitu investitora;
- sprečavanje finansijskih zloupotreba.

Savremena finansijska tržišta ne mogu funkcionisati bez kombinacije privatne autonomije i javnopravne kontrole (Armour et al., 2016).

Savremeni finansijski sistem zasniva se na velikom broju ugovornih odnosa (National Bank of Serbia, 2024):

- kreditni ugovori;
- ugovori o osiguranju;
- investicioni ugovori;
- lizing ugovori;

- elektronska plaćanja.

Ovi odnosi imaju privatnopravnu prirodu, ali su često detaljno regulisani javnopravnim propisima radi zaštite javnog interesa (Špoljarić, 2025).

4. Komparativni prikaz odnosa javnog i privatnog prava u finansijskom sistemu

Republika Srbija

Finansijski sistem Republike Srbije zasniva se na kombinaciji javnopravne regulacije i tržišnih principa. Narodna banka Srbije vrši nadzor nad bankarskim sistemom, dok Ministarstvo finansija upravlja budžetskom politikom. Savremeno srpsko finansijsko pravo karakteriše:

- snažna poreska regulacija (Zakon o porezu na dohodak građana, 2023);
- rast finansijskog tržišta;
- razvoj elektronskog bankarstva;
- usklađivanje sa pravom Evropske unije.

Istovremeno, privatni finansijski sektor ima sve značajniju ulogu u ekonomskom razvoju države (National Bank of Serbia, 2024; OECD, 2024b).

Nemačka

Nemački finansijski sistem zasniva se na konceptu socijalne tržišne ekonomije. Država aktivno reguliše finansijski sektor, ali istovremeno podstiče razvoj privatnih finansijskih institucija (Avgouleas, 2022). Poseban značaj

imaju:

- zaštita konkurencije;
- stabilnost bankarskog sistema;
- kontrola finansijskih tržišta;
- zaštita potrošača.

Nemački model predstavlja primer ravnoteže između javnopravne regulacije i tržišne autonomije.

Francuska

Francuski finansijski sistem tradicionalno karakteriše snažna uloga države u ekonomiji. Država ima izraženu regulatornu funkciju u oblasti bankarstva, poreske politike i budžetskog sistema (European Central Bank, 2024).

Ipak, poslednjih decenija prisutna je liberalizacija finansijskog tržišta i jačanje privatnog sektora.

Sjedinjene Američke Države

Američki model finansijskog prava zasniva se na tržišnoj ekonomiji i snažnom privatnom sektoru. Međutim, finansijske krize pokazale su potrebu za intenzivnijom državnom regulacijom (Armour et al., 2016). Federalne institucije imaju važnu ulogu u:

- kontroli finansijskih tržišta;
- zaštiti investitora;
- sprečavanju monopola;
- stabilnosti bankarskog sistema.

Američki model pokazuje da čak i liberalne ekonomije zahtevaju snažan javnopravni nadzor finansijskog sistema.

5. Savremeni izazovi finansijskog prava

Digitalizacija finansijskih usluga i razvoj globalnih tržišta doveli su do novih izazova u finansijskom pravu. Posebno su značajni:

- kriptovalute;
- digitalno bankarstvo;
- elektronska plaćanja (Gojkov, 2025);
- međunarodni transfer kapitala;
- sajber bezbednost finansijskih sistema.

Savremene države nastoje da pronađu ravnotežu između inovacija i regulatorne kontrole. Preterana regulacija može usporiti razvoj finansijskog tržišta, dok nedovoljna kontrola može ugroziti ekonomsku stabilnost (International Monetary Fund [IMF], 2024).

Zaključak

Finansijsko pravo predstavlja specifičnu granu prava koja se nalazi između javnog i privatnog prava. Iako dominantno ima javnopravni karakter zbog zaštite javnog interesa i autoritativne uloge države, savremeni razvoj finansijskih tržišta doveo je do sve većeg značaja privatnopravnih odnosa.

Komparativna analiza pokazuje da savremeni finansijski sistemi funkcionišu na principu kombinacije tržišne autonomije i državne regulacije. Nijedan savremeni finansijski sistem ne može uspešno funkcionisati bez

odgovarajuće ravnoteže između javnog nadzora i slobode tržišta.

Budući razvoj finansijskog prava biće uslovljen digitalizacijom ekonomije, globalizacijom finansijskih tokova i potrebom za međunarodnom saradnjom u oblasti finansijske regulacije.

Literatura

1. Armour, J., Awrey, D., Davies, P., Enriques, L., Gordon, J. N., Mayer, C., & Payne, J. (2016). Principles of Financial Regulation. Oxford University Press.
2. Avgouleas, E. (2022). Banking Regulation and Global Financial Markets: From Systemic Risk to Post-Crisis Reform (2nd ed.). Routledge.
3. European Central Bank. (2024). Financial Stability Review. Frankfurt am Main: European Central Bank.
4. European Commission. (2024). Taxation Trends in the European Union: 2024 Edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
5. International Monetary Fund. (2024). Global Financial Stability Report: Navigating Global Divergences. Washington, DC: IMF.
6. Gojkov, D., & Tesic, R. (2026). The role of administrative law and authorities in preserving financial stability. The Financial Advisor, 31(1). <https://doi.org/10.59864/FinAdv310102DG>
7. Gojkov, D. (2025). Technological process of procurement in the logistics system. ITB - Informatics,

- Technology and Business, 3(1), 47-60. <https://itb-journal.com/index.php/itb/article/view/4>
8. Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. (2017). Public Finance in Theory and Practice (5th ed.). McGraw-Hill Education.
  9. National Bank of Serbia. (2024). Annual Report 2023. Belgrade: National Bank of Serbia.
  10. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024a). OECD Economic Surveys: Serbia 2024. Paris: OECD Publishing.
  11. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024b). Revenue Statistics 2024. Paris: OECD Publishing.
  12. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024c). Regulatory Frameworks for Financial Markets and Institutions. Paris: OECD Publishing.
  13. Popović, D., & Ilić Popov, G. (2016). Odnos poreskog prava i privatnog prava. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 64(1), 11-30. <https://doi.org/10.5937/AnaliPFB1601011P>
  14. Rosen, H. S., & Gayer, T. (2023). Public Finance (12th ed.). McGraw-Hill Education.
  15. World Bank. (2024). Global Economic Prospects. Washington, DC: World Bank.
  16. Špoljarić, D. (2025). Prilozi za proučavanje istorije finansijskog prava u starom Rimu - vreme vladavine cara Dioklecijana. Pravo - teorija i praksa, 42(4), 99-111. <https://doi.org/10.5937/ptp2504099S>

17. Zakon o budžetskom sistemu. („Službeni glasnik RS“, br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013, 108/2013, 142/2014, 68/2015, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020, 118/2021, 138/2022, 92/2023 i dr.).
18. Zakon o porezu na dohodak građana. („Službeni glasnik RS“, br. 24/2001, 80/2002, 80/2002 – dr. zakon, 135/2004, 62/2006, 65/2006, 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011, 93/2012, 114/2012, 8/2013, 47/2013, 48/2013, 108/2013, 57/2014, 68/2014, 112/2015, 113/2017, 95/2018, 86/2019, 153/2020, 118/2021, 138/2022, 92/2023 i dr.).
19. Zakon o bankama. („Službeni glasnik RS“, br. 107/2005, 91/2010, 14/2015 i 44/2018).
20. Ustav Republike Srbije. („Službeni glasnik RS“, br. 98/2006 i 115/2021).

Ivana Arsić

FINANCIAL LAW BETWEEN PUBLIC AND PRIVATE LAW

Abstract

Financial law represents a special branch of the legal system that regulates the financial activity of the state, public institutions and other entities in the field of public revenues, expenditures and financial control. The modern development of the market economy, the globalization of

financial flows and the strengthening of the private sector have led to an increasingly intense intertwining of public law and private law elements in financial law. The aim of the paper is to analyze the legal nature of financial law and its position between public and private law. Special attention is paid to tax law, the budget system, banking operations, financial markets and the state's relationship with private financial entities. The paper uses a normative, historical and comparative method in order to analyze the modern tendencies of the development of financial law in the conditions of the digital economy and international financial integration.

Key words: financial law, public law, private law, taxes, banking law, budget, financial regulation.

Datum prijema (Date received): 03.02.2026.

Datum prihvatanja (Date accepted): 23.05.2026.